

ALMA MATER

SOPRON

ALMA MATER

SOPRON
1970.

II. fejezet

EGYETEMÜNK HAGYOMÁNYAI, HALADÓ SZELLEMI ÖRÖK-

SÉGEI.

Bevezetés.

Kedves hallgatónk! Amikor a következő oldalakon firmáink életével, munkájával és haladó szellemi örökségeivel ismerkedsz, bizonyára elgondolkoztat közszellemük, valamint a szakmaszeretet és életreszóló barátságot kialakító, s tulnyomóan vidám, szórakoztató szokásaik. S ha így történik, választ tudsz adni a következő kérdésekre:

- Szükséges-e, hogy a firmák a balek utját egyengessék? Mit jelent az, ha a diákközösség segít nehézségeid megoldásában?
- Mik voltak táplálói olyan nemes emberi érzéseknek, mint az összetartás, a baráti hűség és egymás megbecsülése?
- Hogyan érvényesülhetett olyan hatékonyan az "egy van mindenkiért, s nem mindenki egyért" közösségi alapelv?
- Miért vettek részt a nagytekintélyű oktatók, professzorok, pl. Boleman Géza, Fekete Zoltán, Róth Gyula ... a hallgatóság legvidámabb rendezvényein? Miért volt meg a fegyelem, valamint a tekintély tisztelete a tréfában is?

Őszintén szeretnénk, ha e diákélet tanulságai vezérelnék diákközösségi életedet.

Ifjuságunk szervezeti életéről.

Ausztriából Selmecre került Stegmayer Károly, Helms Gyula és Pacher Antal bányamérnökhallgatók kezdeményezésére a Burschenschaft mozgalom a Bécsből igazgatott selmeci Bányászati Akadémián is gyökeret vert, és 1823-ban megalakult a "Deutschen Gesellschaft in Schemnitz" nevű bajtársi egyesület, a későbbi "Schacht" elődje.

A magyar hallgatók szervezésére 1832-ben megalakult a "Selmeci Magyar Olvasó Társulat", melynek keretében, az akkor még eléggé háttérbe szorított magyarok élték nemzeti alapokra épített szűkebb körű életüket. Ez a Társulat a szabadságharcig, tehát 16 éven keresztül, hirdette a magyar gondolatot Selmecen.

Az Akadémia újbóli megnyitása, 1850. jan. 1 után, már nemzetiségek szerint tömörültek a hallgatók, és alakították ki a vidéki társaságokat, a későbbi Erdélyi Kör, Szepesi Kör, Bánáti Kör elődeit.

1858-ban alakult meg a "Schacht", amely rövidesen vezető szerepet szert.

Ujabb magyar szervezkedés eredményeképpen, 1863-ban alakult meg az "Általános Társaság", szemben a Schacht-tal. Alapszabályait a Budai Helytartótanács is jóváhagyta. Az Általános Társaság 1871-ben két részre szakadt, de egy éven belül ismét egyesült.

A magyar hallgatók, Vörös Ferenc erdómérnökhallgató hazafiasságtól izzó beszédének hatására, 1875-ben a Schacht magyar tagjaival megalakították az akadémiai "Magyar Társaság"-ot. A Schacht csak 1877-ben oszlott fel. A Burschenschaft zászlója, jegyzőkörvelei, névkörvelei a "Szepesi Társaság-ra" maradtak.

A Magyar Társaság négy évig működött, 1878-ban megszűnt és átadta helyét az "Akadémiai Ifjúsági Kör"-nek.

S o p r o n b a n a "M.Kir.Bányamérnöki és Erdómérnöki Főiskola Ifjúsági Kör"-e ősenek eszmel nyomdokain haladt. Céljai /1/ megvalósításáért azonban olyan rendszerben harcolt, amelyikben egy rendkívül szűk bázisra támaszkodó fehérterror a világ első fasiszta diktatúrájává konszolidálhatott, amelyikben a káros ideológiai áramlatok özöne vette körül, amelyik népiünket újabb világháboruba sodorta.

Az Ifjúság egységét megbontani igyekvő egyházi és világi szervezetek sokaságában az Ifjúsági Kör megtartotta önállóságát és igyekezett tagjait távoltartani a szélsőséges irányzatoktól. A főiskola hallgatóit csaknem kivétel nélkül szervezetébe tömörítette. Tagjait kitűnő szervező munkával tudta mozgatni a feladatainak végrehajtásához.

Nem lett hűtlen a régi tradíciókhoz, a magyaros szellemmel összeegyeztethető szokásokat az egészséges humorral egyetemben megtartotta.

Az Ifjúsági Kör 1948-ig igyekezett betölteni a régi elvein és hagyományain felépült szerepét, átütő erejű vezetésre azonban egyre kevésbé volt alkalmas. Elsősorban azért, mert nem engedett elég teret az új, friss áramlatnak.

A felszabadulás után az ifjúság másik, akkor még kisebb csoportja is megkezdte munkáját. Kitarító, céltudatos munkával vette fel a harcot az új eszmék győzelméért.

Amikor Sopronban megkezdte működését a Magyar Kommunista Párt, az első belépők között egyetemünk dolgozói és oktatói mellett, ott voltak a pártban a haladó szellemű hallgatók is. Az 1945-ben megalakult MADISZ kebelében már baloldali csoport működött.

Ifjúságunk politikai fejlődésében jelentős volt a MEFESZ /Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége/ megalakulása 1946-ban. E szövetség pártállásra való tekintet nélkül tömörítette soraiba az ifjúságot.

Hallgatóink politikai, világnézeti nevelésében nagy szerepe volt az 1947-ben alakult Bólyai János népi kollégiumnak, és az 1949-ben megalakult Kaán Károly állami kollégiumnak. A kollégiumok tagjai meghatározó szerepet vittek az egyetem életében a DISZ 1950. évi megalakulásáig.

Az ellenforradalom kezdetén a DISZ egyetemi szervezete is felbomlott, - bár jogilag Sopronban sem szűnt meg - és újra megalakították hallgatóink a MEFESZ-t.

A KISZ szervezetünk 1957. március 21-én alakult meg Kocsis József földmérőmérnök hallgató vezetésével. A kezdetben nyolc taggal induló KISZ csoport pár hónap elteltével a város egyik legerősebb alapszervezetévé nőtt.

A hallgatók tagozódása Selmecen és Sopronban

A hallgatókat sem származás, sem vagyoni, sem szüleiknek társadalmi helyzete nem különböztette meg egymástól. Különbséget csupán az egyetemen eltöltött évek és az ifjúsági szervezetben betöltött tisztség szabott meg.

"balek, válassz magadnak Firmát!"

Levelezőlap a soproni diákéletből.

Az elsőéves hallgató neve balek vagy bulek. Már a 17. századi diákéletben megtaláljuk az ujdonsült diák magyar elnevezéseit /2/ golya, porosfűti, róka, sívölvény, uttyó. A német "Fuchs" szó a latinus Totumfac vagy röviden Fac többszámú /die Fac's, the Fags/.

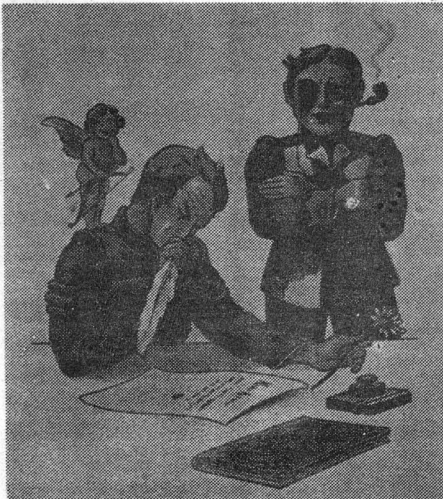
A balekok elvileg nem rendelkeztek jogokkal. Firmáik tiszteletre nevelték őket, a diák tréfák rajtuk csattantak. Kisebb szolgálattal álltak a firmák rendelkezésére. Elődeink azt vallották, hogy a középiskolai tanulmányait eredményesen befejező balek önbizalma, egoizmusa gyakran túlzott, így a mértéktelen önbizalom a várható nehézségek lebecsülésére vezet. Önzés a munkában, a nél-

külözetlen diákközösségi szellem tönkretevéje. A Gaudeamus c. selmeci diákújság 1911. évi 2. számából idézünk: "A középiskolában szerzett "általános", de még félnek sem mondható műveltség, ... a nagyobbára szűk bulek koporyákba és még szűkebb mellekbe belepántál egy sereg frázist, egy csomó fenekedő önérzetet, önteltséget és örnejuséget." Az Akadémiára, illetve a főiskolára jött hallgatók megfelelő nevelését, ezért minden firma főfeladatának tekintette. Az alakítás módszerei tréfásak, mai szemmel kissé túlzottak, azonban igen hatásosak voltak.

A firmák azonban nemcsak oktatói és parancsolói, hanem segítői, támogatói is voltak az idegenből elszakadt, lakást és ellátási viszonyokat nem ismerő, a tanulmányi ügyekben járatlan buleknek.

A másodéves hallgató neve kohlenbrenner /szénégető/ volt. Még ők sem rendelkeztek jogokkal, de a bulekok felett álltak. A firmák "hivatalos bulek-nevelőknek" tekintették őket.

Mindazok, akik 2 évnél több időt töltöttek el a főiskolán kiérdemelték a firma nevet. A diákközösség által kialakított jogok hirdokában voltak, élvezték a bulekok előzékenységét, résztvettek a bulekság nevelésében, a bulek-vizsgák lefolytatásában, és az ifjusági szervezet tisztségeire választhatók voltak.

Szerelmi levelezés
Levelezőlap a soproni diákéletből.

Azokat a hallgatókat, akik tanulmányaikban az utolsó évhez közeledtek, vagy a megszábot tanulmányi idő után vizsgáik letétele hiányában tartózkodtak az egyetemen, veteránnak, ultra-szupra veteránissimus-nak nevezték. Nagy hatást gyakoroltak az ifjusági szervezet életére, s csendes humorral kísérték figyelemmel a fiatalab-bak viselkedését és tevékenységét.

Nagy tisztelet övezte az ifjusági szervezet elnökét, akit mindig a legrátermettebb firmák közül választottak ki titkos szavazással. Az elnök jelöléséhez megszábot számú

ajánló aláírására volt szükség. Az elnökjelölteket listába vették, és megindult a választási agitáció, megtartották a választási gyűléseket.

Éljen Wittich Lajos!

ifj. köri elnök.

KORTES NÓTÁK

A d n o t a m : „Szár az pászuly, szár az pászuly az ágy alatti“.

Langyos szellő fuvására elment a hó
Nő szavára elnöknek lép fel a bíró ;
De e hóval egytt folt el
Elnökséged jó Obholtzar!

Geyer Viktor. Geyer Viktor búsan lépdel
Druckos arcezal, Druckos arcezal tekint széjjel
Keresgeti a voksokat
Fáj neki, hogy nem lel sokat!

Hiába is, hiába is beszédetsk
Hol volt akkor, hol volt akkor a szemetek ?
Hisz a ki alelnöknek jó
Elnöknek is, nyilván való!

Ott a hol a, ott a hol a püös toll leng.
A sok vokstól, a sok vokstól a lég csak reng.
Hiába éljenzetek is
Wittich lesz az elnök mégis!!!

Selmeci kortes nóták.

Az elnökjelöltek neveit plakátokon, a házak falára, járdákra festett feliratokon hozták a hallgatók és a városi lakosság tudomására választási jelszavak kíséretében. A szavazásra, a kijelölt napon, az ifjusági szervezet helyiségében került sor. A korelnök felolvasta a jelöltek nevét, s minden hallgató tükös szavazással, szavazólapon juttatta véleményét kifejezésre. A relatív szavazati többséggel rendelkező jelölt lett egy évre az ifjusági szervezet elnöke. Feladata volt az összes hallgató érdekeinek képviselése, a különböző szak-estélyeken, bálokon ... az elnöki tisztség betöltése.

E feladatból eredő tisztségének jelvénye a vállán átvett elnöki szalag volt. Utasításai a résztvevők számára kötelező volt, szakestélyeken még a társadalmi előkelőségeket is büntetésben részesíthette.

Érdemes megemlíteni, hogy a város társadalmi szervezeteiben a minden-kori alelnök képviselte az ifjuságot. A hallgatóság mindenkori szeretettel vette körül és segítette a nemzetiségi és nem magyar állampolgár hallgató-társait. Pl. 1929.-ben Ekrem Hassan volt az Ifjusági Kör alelnöke.

Az elnök, s egyben az ifjusági szervezet murkáját a tisztikár vagy választmány segítette. A szervezet titkára az adminisztrációs munkát végezte. A háznagy a szervezet helyiségeit és vagyontárgyait tartotta rendben. A pénztáros a tagdíjak beszédését és rendeltetésszerű felhasználását intézte.

Ebből fedezték a közös összejövetel költségeit. A főjegyző feladata volt a közgyűléseken a jegyzőkönyvek készítése és a határozatok intézése. A balekcsősz a balekok nevelését, oktatását, balekvizsgára való felkészítését végezte. A balekok problémáikkal elsősorban a balekcsőszhöz fordulhattak.

A M. K. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Ifjúsági
Körének 1925-26. évi választmánya

Az ifjúsági szervezet céljait, a tagok kötelességeit és jogait, a közgyűlések és a tisztújítások rendszerét, valamint a választmány egyes reszortosainak részletes feladatait alapszabályokban rögzítették.

Az ifjúsági szervezetek murkáját többször tanár-elnök is segítette.

A balekfogadás és balekoltatás

A selmeci diákélet fénykora arra az időszakra esett, amikor még nem volt, vagy gyéren volt vasutvonal hazánkban, és a diákok részben kocsin mentek Selmecre. A Budapest-Rutka közötti vasutvonal 23 km-re közelítette meg Selmecet. A Garam völgyében, a Kecskés patak közelében állt a Szuchi vendéglő. Itt vártak a Selmecre vivő kocsik ellő számú diák összeverődésére. Itt kezdődött el az akadémiai diákélet, a firmák évvődése a balekokkal, ami a diákélet tréfáinak egyik részét szolgáltatta.

Régi szöveg szerint:

"A balek zöldhasu, porosfüllű, ész- és értelem nélküli véglény, amely minden tekintetben az isteni fényben tündöklő firmák támogatására szorul."

Feladatait a balek-tízparancsolat szabta meg:

1. balek kuschl
2. balek kusscchhl!
3. balek kusssccchhh!!
4. balek, légy illedelmes!!!!
5. balek, ne légy falánk!!!!!
6. balek, ne légy konfidens!!!!!!
7. balek, mutatkozz bel!!!!!!!
8. balek, illedelmesen köszönj!!!!!!!
9. balek, a firmák asztalához csakis engedélyvel ülj!!!!!!!
10. balek, válassz magadnak firmát!!!!!!!

Az említett vendéglőben egy szigorúnak látszó veterarissimus, akiről a balekoknak azt mondták, hogy a geológiai tanszék félelmetes híri aszisztense, összegyűjtötte a balekságot és a hegyeken keresztül gyalog vezette őket Selmecre. Közben gyakorlatot is tartott, telerakva zsebeiket és kezeiket kövekkel, amit a nélkülözhetetlen ásványgyűjtemény céljaira vittek Selmecre. Amikor kiépült a Garamberzence-Selmecbánya közötti vasutvonal a balekfogadásnak sok más változata kelt életre. Például a selmeci végállomástól órákig járatták a balekokat a város síkátoraiban, amíg a szálláshelyre értek. Ezzel a balekugratási formával a régebbi soproni diákéletben is találkozunk. Előfordult, hogy a balfi vasutállomáson a vonatról leszállították őket, a soproni beutazási engedély beszerzése céljából.

Járás közben kioktatták a balekokat, hogy engedelmességgel tartoznak a firmáknak, emellett tiszteletben kell tartaniok tanáraikat és aszisztenseiket.

"Balek-ugratás" az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

A soproni firmák tréfáiból kiemelkedik a következő kis történet: A huszas évek elején elég kilátástalan volt főiskolánk ifjúságának jövője, ami több hallgatónak kedvét szegte. Egyik hallgató elkéseredésében itt akarta hagyni a főiskolát és az idegenlégióra gondolt. Elhatározásában megerősítette az akkori pönyvairódalom is. Firmái jó utra akarták terelni, ezért egy diákcsinyt eszeltek ki. Abban az időben az arab kabilok szabadságharcot vívtak a franciák ellen. Tudtára adták az ifjunak, hogy a "Rifkabil" szabadcsapatába lehet jelentkezni. Ő kapott is az alkalmon. Erre kellő titoktartás mellett, arab mintára megrendezték a sorozást. A magyarországi francia követség valahogyan tudomást szerzett a megjátszott sorozás tényéről. A francia kormány - követségén keresztül - magyarázatot kért a magyar kormánytól a "titokzatos nyugatmagyarországi sorozásról". A párizsi lapok is irtak az eseményről. A félreértésre alapot adó históriáról a magyar kormány rántotta le a leplet, és ezen derült az egész város lakossága.

Az akadémia székvárosába érkezésekor éreznie kellett a baleknek, hogy nincs egyedül, vannak akik törődnek vele, segítenek neki, tanácsokkal látják el. Megismertették velük az intézetet, és mindenben segítségükre voltak, hogy jól érezzék magukat a diákközösségben.

A balekvizsga

Az elsőéves hallgatókat csak a balekvizsga letétele után vették fel az Ifjúsági Kör tagjai sorába. A balekvizsgát oktatás előzte meg, melyet a balekcsósz tartott. Az oktatáson elsajátították a diákélet hagyományait, az egyetem multjáról szóló ismereteket, a balekok viselkedésének fontosabb előírásait. Megtanulták a balektizparancsolatot és a balekvizsgával kapcsolatos teendőket.

Az oktatás záróaktusa volt a balekvizsga. Ehhez az ifjúsági szervezet helyiségében jöttek össze a firmák, és könyvekkel, háromszögvonalzókkal, halálfejjel stb. és bányászlámpával teleterakott asztalok mellett foglaltak helyet. Csupán egy lámpa fénye világította meg a helyiséget. A balekcsósz behívta a balekot, akinek a firmák kérdéseket tettek fel. Nem a tárgyi tudás volt a legfontosabb, hanem a balek helyes viselkedése, "talpraesett-sége", jó fellépése.

Rendszerint a balekot két-három alkalommal különböző szidalmak közepette eltávolították a teremből, és újra kellett a vizsgát kezdenie. Különböző tréfás feladatok megoldását is rábízták vizsga közben.

A sikeres vizsga után, egy későbbi alkalommal a balek-keresztelőn estek át az elsőévesek.

Balekvizsga az Erdészeti és Faipari Egyetemen

A balek-keresztelő szakestély

A balek-keresztelőre rendszerint az ismerkedési szakestélyen került sor. Erre a szakestélyre meghívták az oktatókat és a város közéleti személyiségeit is.

A megfelelő időpontban - körülbelül a szakestély időtartamának felénél - az elnök felszólította a balekcsósz:

- Silentium! Felkérem a balekcsószt küldje ki a balekjait.

Felszólítom mindazokat, akik még nincsenek megkeresztelve, hagyják el a termet!

A balekokat és a "pogányokat" a balekcsósz a kohlenbrennerek segítségével kiküldte a teremből. Ezután bekészítették a keresztelőhöz szükséges eszközöket, a vízzel telt dézsát, a beszuviskolt farbórt /3/ és a sörrrel telt korsókat.

A lámpákat eloltották, csak az elnök asztalán égett egy bányászlámpa. A balekcsósz a fülénél fogva vezette be az első balekot, /diszbalekot/ közben a firmák és a balekcsósz /kar- solo/ a Keresztelő nótát énekeltek. A balekot a vizesdézsa elé állították, és a balekcsósz megszólalt:

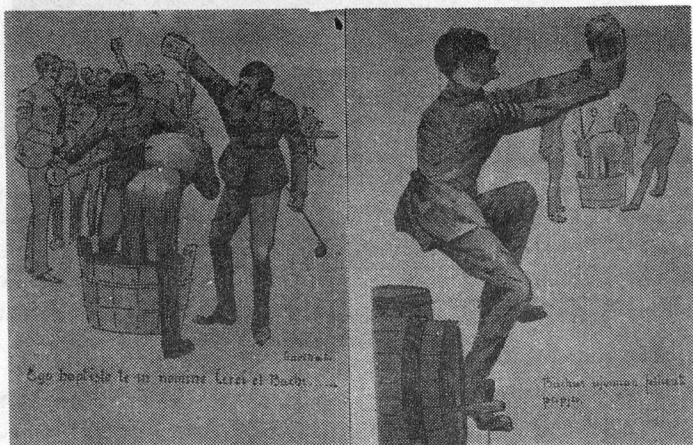
- Balek! Válassz magadnak keresztapát és keresztanyát az isteni fényben tündöklő firmák eme diszes társaságából!

A balek hangosan mondta:

- Keresztapámnak felkérem-t /vezetéknev/, alias-t /vulgónév/.
Keresztanyámnak felkérem-t /vezetéknev/, alias-t /vulgó/.

A keresztszülők a balek mellé álltak és sörrel nyakon öntötték, miközben a következő szavakat mondták:

- Balek! Én téged megkereszteltek Bacchusnak, Ceresnek és többi pogány istennek nevében. Legyen neved:

Balek - keresztelés

Levelezőlapok a selmeci diákéletből.

-..... /szólt a keresztapa/,

- alias, adta a másik nevet a keresztanya.

Ezután a balekot átugratták - hátulról megsegítve - a vizesdézsa fölött feltartott farbőrön. Ez a képletes ugrás a határt jelképezte a balek eddigi és a jövő élete között.

A szakestély résztvevői végül elénekelték a "Hagyjátok csak engedjétek a balekot inn!" kezdetű dalt, /4/.

A balek sörrel megnedvesített arcát a kohlenbrennerek a besuviszkolt farbőrrel törölték le, annak jelképéül, hogy a barátságért áldozni kell.

Ezután felgyújtották a villanyt, s a szakestély résztvevői nagy ovációval fogadták a leöntött, besuviszkolt, de immár megkeresztelt balekot.

Ha a meghívott vendégek között "pogányok" /keresztetlenség/ is voltak, állásukra való tekintet nélkül ugyanúgy átestek a keresztelés szertartásán.

A balekok az ismerkedési szakestélyen

Az Erdészeti és Faipari Egyetemen napjainkban is az egyetemre kerülő elsőéveseket /balekokat/ az idősebb évfolyamok tagjai veszik gondjaikba. Megmutatják nekik az egyetemet, a várost, a szép soproni környezetet és megindul a szervezett balekoltatás. Ennek keretében megismerkednek egyetemünk történetével, a város munkásmozgalmával, egyetemünk hagyományaival, a tanulás módjaival. Megtanítják őket köszönni, Megtanulják intézetünk szép diákdalait, amelyek a szakmát, a barátságot és a feledhetetlen diákéveket idézik.

A balekoltatás egyetemünkön is rendszerint balekvizsgálóval zárul, melyet szakonként tartanak.

Megmaradt az ismerkedés szakestély, amelyen az elsőévesek először nyerhetnek bepillantást a szakestély keretében végbemenő közös szórakozásba. Ezen a szakestélyen egy-két balekot is megkeresztelnek.

A szakestélyekről

A diákszokások első, ún. avató szokásait /ismerkedés, bevezetés az intézet életébe, nevelés/, a baráti együttlétek szokásai követik.

A szakestély, a gyász-szakestély kivételével, az ifjuság vidám társas összejövetele volt, ahol megszabott keretek között folyt a mulatság.

A selmeci diákmulatságok itala a sör volt. Az ún. "sörös szokások és dalok" kötött formáin, mindig katonás fegyelem tükröződik.

A helyiségben asztalnál foglaltak helyet a firmák, veteránok, kohlenbrennerek és a meghívott egyetemi, vagy városi vendégek. A balekok a terem félreeső részén, terített asztaloknál kaptak helyet, csak a balekcsósz részére terítették le egy asztalrészt.

A résztvevők a Szakestélyre c. dal éneklése közben, javaslatra választották meg a szakestély elnökét, aki sok esetben az ifjusági szervezet elnöke volt. A szakestély elnöke az asztalfőn foglalt helyet.

Az elnök silentium! /csend/ - elrendelés után kijelölte a balekcsósz és a visszhangot. A balekcsósz a balekok között ült, és feladata a balekok irányítása, a felügyelet gyakorlása volt. A visszhang a főasztal másik végén, az elnökkel szemben helyezkedett el, kötelessége volt az elnök szavainak hangos megismétlése, hogy a teremben mindenki jól hallja. Az elnök még kinevezte a nótabírókat, akik a nótákat intonálták. Sor került még a háznagy és a fuvarosok kiválasztására, akiknek feladata a házirend biztosítása és a renitenskedő résztvevők eltávolítása, hazakisérése volt. A kijelöléseknél az elnök a vezetéknevet és a vulgó nevet használta.

Képek a selmeci diákéletből.

Az ismerkedési szakestélyeken, amikor nagyszámban voltak olyanok, akik első alkalommal vettek részt szakestélyen, a háznagy ismertette a házirendet is. Ebből idézünk pár követelményt:

- Lévéen a szakestély barátságos összejövetel, nem kívántatik, hogy bárki is megsértődjön, tudvalevőleg aki megsértődik, annak nincsen igaza.

- Az elnök személye szent és sérthetetlen.

- A silentium! felszólításra beszíntetendő a kötetlen beszélgetés. A tilalmat feloldó szó a silentium eks!

- A szólásra jelentkezés Vocem preco-val történik, melyre engedélyt az elnök Habeas-al ad.

- A mélyen tisztelt szakestély, magas Presidium! - megszólítás felszólalás előtt kötelező. Ellenkező esetben a neveletlent "pro poena" illeti.

- Az asztaltól felállni és szellőzési szünetre kimenni "Tempus helyemre és italomra" bejelentés után szabad

Kinevezések után az elnök a következőket mondta:

- Felszólítom a balekcsósz gondoskodjék arról, hogy kedves vendégeink és az isteni fényben tündöklő firmák előtt mielőbb csordultig telt söröskorsó álljon! /A balekok mindenkít elláttak sörrel/. Az elnök előtt három, a nótabírók és a balekcsósz előtt két-két korsó állt.

Ujra az elnök szólalt meg:

- Silentium! Felkérem a kantusprézet, adja meg az alaphangot a Bányász himnuszhoz!

A szakestély résztvevői felállva énekelték.

- Felkérem a kantusprézet, adja meg az alaphangot az Erdész himnuszhoz!

A résztvevők felállva énekelték.

- A bányászati és erdészeti szakok általános felvirágoztatására általános eks!

Mindenki fenéig üritette korszóját, majd Jó szerencsét! Üdv az erdésznek! felkiáltásokkal köszöntötték egymást. Tovább folytatták a társalgást. Közben elénekelték az elnök dalát: Dal az elnökhöz, amely a szakestély elnökének tiszteletére szerzett, 1878-ból eredő dal. Ezt a dalt az elnök ülve hallgatta, a többiek pedig állva énekelték.

Ezután került sor a Kohász himnusra, melyet a kohászok állva énekelték, a többiek pedig poharakon kulcsokkal, késekkel kalapácsütéseket utánozva kísérték az éneket, /5/. A Kohász himnusz után csak a kohászok ittak ekset.

Később a szakestély kötetlenebbé vált, sorra felcsendültek a diáknóták, melyeket tréfás felszólalások szakítottak meg. Ha a szakestély valamelyik résztvevője hibát követett el, az elnök megbüntethette. Egymás megsértése esetén sörpárbajra került sor. A balekok mulasztásait a balekcsósz torolta meg. Az elnök csak a balekcsósz közbeiktatásával juttathatta kifejezésre utasításait.

Közben az elnök is szólásra emelkedett, üdvözölte a vendégeket, a rektort, a professzorokat, veteránokat és a firmákat.

Az estély végén elénekelték a Szakestély végére c. dalt.

Szakestélyek tartására a következő időpontokban került sor:

1. Ismerkedési szakestély, ahol a balekok bemutatkoztak és megkeresztelték őket.
2. Egyéb szakestélyek különleges alkalmakkor.
3. Szalag-szentelő szakestély, a végzős hallgatók bucsuzási időszakának kezdetén.
4. Gyász-szakestély, az elhunyra emlékezve.

A szakestélyeken használt kifejezések régi és új módon /az idegen eredetűek fonetikusán/ :

prézes	- elnök
kontrapunkt	- visszhang
kantusprézes	- nótabíró
fuksz major	- balekcsósz
major domus	- háznagy
leib fuksz	- garatőr
furverk	- fuvaros
silentium	- csend
silentium eks	- csend feloldva
vocem preco	- szót kérek
habeas	- tied a szó
arsch léder	- farbőr
pro poena	- büntetés
bier scandal	- sörpárbaj
vivat presidium	- éljen az elnökség
Ich übernehme meine Stelle	- átveszem tisztemet

Hogyan zajlott le a "párbaj" a szakestélyeken?

Egymás megsértése esetén a sértést csak sörpárbajjal lehetett jóvátenni. Párbajban balek általában nem vehetett részt. A sörpárbajra a szakestély elnöke adott engedélyt.

Mindkét fél választott egy-egy párbajsegédet, ezenkívül a sértett félnek joga volt a párbajdöntnök kiválasztása a firmák közül.

Az ellenfelek egymással szemben felálltak. A párbajdöntnök két korsót megtöltött sörrel, ügyelve arra, hogy a sör mindkét korsóban egyenlő magasan álljon. Amikor a döntnök egyenlőknek nyilvánította a "fegyvereket" elkezdődött a párbaj.

A döntnök vezényszavára:

- Az asztalhoz - /az asztalhoz lépve megfogták a korsókat/.

- Az ajakhoz - /ajkukhoz emelték/.

- Három ujjnyira az asztaltól - /a korsókat leengedték az asztaltól három ujjnyi távolságra/.

- Három ujjnyira a szájtól - /a korsókat felemelték a szájtól három ujjnyira/.

- Az ajakhoz - /a korsókat az ajkukhoz emelték/.

- Ekl - /kiálták a sört/.

Aki elsőnek itta meg a sört Éljen az elnökség! felkiáltással, sokszor valamilyen jelszó kimondásával, lefelé fordítva korsóját magasba emelte, jelezte, hogy minden csöppet megivott, s győzött.

A balekbál

A balekbál az elsőévesek bálja volt és maradt. Selmecen rendszerint Katalin nap táján rendezték. Szervezésében a firmák is segítettek, ill. segítenek.

A balekbál az első hivatalos alkalom a város leányaival való megismerkedésre.

Balekbálon.

A vidám diákszokások eredetéről

A régi szokások és humoros mókák egész sorozatát a "Steingrube" nagyközség" tagjai alakították ki.

A német és a magyar hallgatók ellentéte indokolta, hogy a Selmecen lakó magyar hallgatók 1840 táján egy képletes magyar nagyközséget alakítottak Kokánfalva néven, önkormányzattal a Schacht nevű német diákegyesület ellensúlyozására, a reformkor szellemében. Később Steingrube nagyközség-nek nevezték. Kokánfalva képletes nagyközség megalakításához példaként a sárospataki főiskolán 1810 táján, a joghallgatók körében, a megyei közigazgatás gyakorlására Kövy professzor által megalakított képletes vármegye szolgált. A selmeci nagyközség azonban csak a vidám együttlét számára szolgált keretül.

Steingrube Selmec város dékeleti részének volt a neve. Területén épültek az új akadémiái épületek, köztük az erdészeti palota is.

E diáktársulásnak nagy szerepe volt a magyar nyelv terjesztésében. Tagjai a selmeci német polgárokkal baráti kapcsolatokat alakítottak ki, és a magyar nyelvet használva, őket is arra ösztönözték.

A Steingrube nagyközség kupaktanácsa

A Steingrube nagyközség szokásai.

A Steingrube nagyközség uryhe gunnyal a régi falusi közigazgatást utánozta, öltözködésben, magatartásban, mulatságokban a magyar jelleget kihangsúlyozva. A község vezetője a biró volt, hivatali jelvénye díszesen kifaragott furkósbot. A nagyközség vezetésében a Kupaktanács volt segítségére. A Kupaktanács tagjai: feőpenna, embernagyságu ceruzával; főbakter, szarutűlökkel. Alabárdos bakterok képviselték a hivatali hatalmat. Összejöveteleiken a község vénei is résztvettek, köztük pl. a községi rabbi és a sintér. A tisztségeknek megfelelően a hallgatók magyaros ruhát viseltek, dolmányt, csizmát, harcsaszáju inget, bőszáru gatyát, subát, pörge kalapot.

Kedves esemény volt Steingrube életében, ha uj polgár költözött a nagyközség területére /ott bérelt lakást/. Szándékát be kellett jelentenie a feőpennai hivatalnak, s a bíró engedélyezte. A költözködésben a nagyközség polgárai segítettek. A hallgató "ingóságait" egy-egy polgár magához vette, s díszes menetben szállították át az új lakásába. Elöl ment a bíró ünnepi ruhában, utána a kupaktanács a község előkelőségeivel. Az új polgárt két esküdő karolta. Őket követően polgárok hozták a ruhanemüket, ládákat, a fehérenemüket fejesvonalzón lebogtatva, cipőket a földön huzva stb.

Steingrube Nakkösség.

Feőpenna Hévatala.

Szól. és borszáti szakiskola.

Invitáló Czédula.

Nemes, Nemzetes és Vitézlő Steingrube Nakkösség által a febr. hó 12-ére tervelt, de gyász eset miatt elmaradt Gyesznótóros-Czéczés-Báld-ot Bolondok (április) hava 7-dik napján estvél 8 ½-kor tartjuk meg a kisközségi Pannoniában.

Miért is

ez uton közhírré tétetik:

- 1.) ször. A már annak idején kiküldött Invitáló Pakuszt mindenki kotorászsa elő a lédafijából, mert belépéskor felmutatandó, s belőle a Báldra vonatkozólag kiokosodhat.
- 2.) Belépő díj nincs, de a „Vatsora-billetta” megváltása mindenkire nézve személyenként [3 P] kötelező.
- 3.) Teríték igénylések száma az Invitáló pakuszon alkalmazott nyomtatványon — vagy lev. lapon — alulírottak legkésőbb ápr. hó 6-án délig bejelentendő, mert csak ez esetben áll módunkban terítéket (asztal) biztosítani.
- 4.) A már eddig is megnyilvánuló nagyfokú érdeklődés miatt ápr. hó 6 és 7-én déli 1—2 ½ között a Feőpennánál a Főisk. Ifj. Körben (Rákóczi-u. 13.) „Vatsora billetták” elővételben kaphatók.
- 5.) A Gyesznótóros Czéczót közvetlen megelőzőn (7 ½) a Nakkösség érdemes Előjárósága és Pögársága Gyesznótórsággal ünnepi menetben vonul be a kösségházáról (Rákóczi vendéglő) a tett színhelyére.
- 6.) Aktinek gondja, bója, bánata avagy jó kedve van, okvetlen elgyíjjék!

Sárády István

Iszpena.

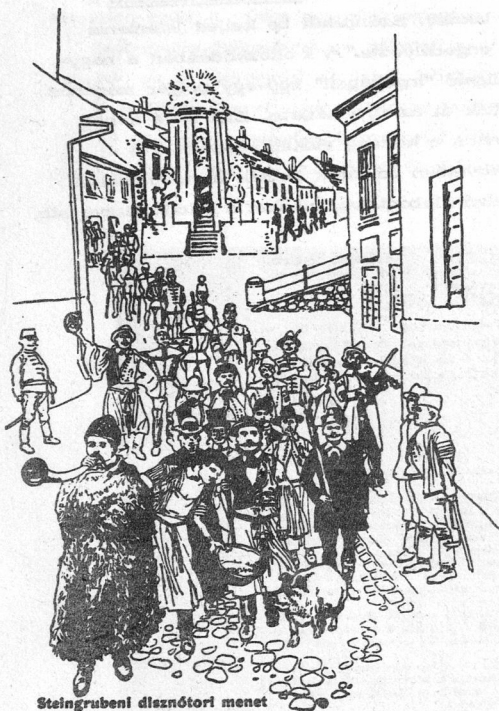
Székül mög a társ steingrubai nyomdátésak.

"Invitáló Czédula a Gyesznótóros-Czéczés-Báld"-ra

Mellettiük bakterek ballagtak, vigyázva arra, hogy semmi el ne tűnjön. A menetet a cigányok és a főbakter zárták le, akik tülkökkel és hegedűkkel zenét szolgáltatottak. A nagyközségben a polgár áldomást fizetett, majd a bíró ünnepélyes szavakkal fogadta Steingrube polgárává.

A steingrubeni multságokat, összejöveleteket cé-có-nak nevezték. Ezek közé tartozott a disznótor és az ezt követő "Gyésznotoros báld". A disznótorra és a bála a feőpennai hivatal Steingrube ovális pecsétjével ellátott meghívókat bocsátott ki.

A levégásra kerülő disznót a költözködéshez hasonlóan kísérték végig a városon.

Steingrubeni disznótori menet
Éljen a bíró, meg a disznó!

A disznótori menet.

Ezt követte a disznóölés, majd a tor. Eközben sor kerülhetett a "falurosszának" egy kiválasztott leányral való összeesketésére "a plebánatos által". Végül a kántor intonálására elénekelték a "Ha Steingrubében óra vóna" kezdetű dalt.

A disznótor után, vagy más napon, pl. Katalin napkor tartották meg a bált. A bálon csak magyaros táncokat jártak cigányzenére, a lányok magyar ruhában, pruszlikban és vigánóban voltak, ugyszintén a hallgatók is.

A nagyközségnek 1890-től ujságja is volt, STEINGRUBENI BAKTERKÜRT. Az ujság közölte a Kupaktanács határozatait, a bál teljes rendezőségét hivatali beosztásuk szerint, és egyben báli meghívóként és belépőként szolgált.

Uj módon írt kalendáriumlevél, vagy

STEINGRUBENI BAKTER-KÜRT

Politikai, közigazgatási és országos érdekeket szolgáló orgánom, meliből megtudatik mi történik ott, meg a környéken.

— Megjelenik és kapható a feőpennai hivatásban. —

Hirdetkezni el nem vehetők, erre való a lap ára.

×
Aki anyagot tud, meggy meg a Feőpenna uramnak, a választás ki a szöveg-író!

Figy. h. 4. 12.
F. 1931. évi. 25. évi. 12. sz.

Alk. a „Bakter-kürt”
Ezt, megadásra a had-
pennai hivatásban.
Cic. 12. sz.

Mi történik az Operenciás tengeren túl? — meg innen? a Nagyközségben?

Mán, hogy túl mi történik, azt mindenki tudja, de hogy mi történik innen, csak azok tudják még, akik eszmérik a betű-vetést, meg azt olvasni is tudják.

Leszöli a napfény Steingrube tornyára
Az egész országok nagy boldogságra
Mert míg a napfény imogy süttöt vala
A kupaklancs emogy határra:

Jegyzőkönyv nemes és Nemzetes Steingrube Nagyközség kupaklancsáról, mel Kr. U. sz. u. 1931. évi esztendő Vízkereszt (jan.) havának havának 13.-dik napján tartottat a kösségházán.

DICSÉRTESÉK!

Itt van a bíró uram botostól, feőpenna pennától — tülük jobbra-balra a Nakközség böcs vénei, más asztal körül meg a többi érdemelő pőgőrásg. — Hármát tit bíró uram az asztalra, annak is a fejére, meg is hallod a ligy repülését, oly csend lesz nyomában. Megadhatja a kátrum uramra az alaphangot a kösségi nótához.

Ha Steingrubéba óra vóna,
Már kilenczet órák vóna:
De mire? ho' nisten óra
Teak úgy moogyuk taláomra.
Óra, óra, de mindeho' vóna nekünk:
Teak azt látok, ho' elköltök:
Igy magyarázható lőrn
Steingrubéba nisten óra. — Dicséretesek!

Áhítatval kísérete a kupaklancs a utánna meg kippel öt hezárja a böcs és na'ffonosságú tanakodás'ho', lévén a Desznotórról szó.

Beró uram a szó és aszongya nem tud már nyugonni, mer folyvást aszekurallják a nagykösségi meg a szomszédbeli legnyek, meg jányok.

Mihelyest kilép a portájábu rögvést ott terem a szomszédék Jókajja, meg számadó Gyulája, a sánta harangozó, oda furakodik, hogy mindent hajjon, meg is jegyzé, hogy inkább levagátja a másik lábászárát is, ha nem használható a tánczba.
Hát arér' csak ne vigéle le, nem mintha kár vóna érte. — mongya a bíró úr. — de akkor mivel fogsz azután harangozni.

Ide gyültek meg tán 7 kössigből is a Nagykösségi bíróhoz a fehér vászontelések, ellálják az útját, egyik elül, másik hátról rángati, csak hogy nem megtánczoltatják.

Nem gyözi őket szóval arreb kajabálni. Örsze, lön, no meg te Mari, ejnye de is csótalanok vaitok.

„Majd hústmeghagyó héttőljén legyeket illyenek Mongykja is. „de illyenek ám”. „Na issz akkor lesz is báld, meg oszt' lyó is lösz...” mongya a bíró úr.

Mire emezen trétalkodásokat Bíró uram é'monta vóna mán. látni vajmi keveset lehetett, a nagy pipafüst eregetésbe, tsak a szavát lehetett hallányi.

Mög is indítják a szelcsinalló motola masinát, közbe meg a Feőpenna számol be, hogy és mint gondújja a Desznotóros czezőval egybekötött báld megrendeztetését. Kärhözötti a kalendárium igazgatót urat, hogy a farsangot olyan rövidre szabta, akár csak a fehér népek tavalyi végénél volt, mintha nem is vóna a Nagykösségnek sok illómos viszonzója. No meg oszt' számomra, a szomszéd kösségbe is vannak szip végédsége, há' penig szent igaz, nem vóna jó végédsége, há' mindezők a nyakunkon maradnának.

Tennyi kő hát valamit! Mivel meg a Kalotás kanász is oda számolt be, hogy kösségi hízőjósunk oly terjedelmet ért el, hogy 7 falu

Az 1919 tavaszán Sopronba került főiskolások, itt is aránylag gyorsan kialakították régi alapokra épülő hagyományaikat. A Steingrube nagyközség is selmeci mintára alakult meg 1927-ben **Fekete Zoltán** professzor utmutatásai alapján. Fekete Zoltánt érdemeiért 1928-ban a nagyközség diszpolgárává választották.

A soproni Steingrube nagyközség feőpennája közel hét éven át **Sárady István** volt. Sáradyt 1936-tól **Franciscy Pál** erdőmérnökhallgató kispenna helyettesítette, 1941-től **Hibbey Albert** látta el ezt a tisztséget.

A selmeciek szigoruan betartott alapszabályait, a **Corpus Juris-t** /6/ a soproniak is átvették, **Vörös Tihamér** szerint a **Corpus Juris-t Fozmán Gyula** erdőmérnökhallgató állította össze, aki az 1891-92. tanévben iratkozott be Selmecen.

Steingrubeni Bakter-Kürt, 1931.

Székhelyük az egykori Rákóczi-vendéglőben, a mai József Attila utcában volt.

Bíróválasztások, diszközgyűlések, labdarugómérkőzéseik, költőzködéseik, és a gyesznótoros báldjalk mind-mind a magyaros jókedvűeknek adtak keretet.

Betegápolás, temetés

A selmeci és a soproni diákéletet nemcsak a vidámság jellemezte, a komoly mozzanatokban érvényesült legjobban a selmeci diákélet haladó szellemű öröksége a barátság, a baráti hűség.

Ujsághír: "Illel mets még nem vát a kiskösségbe".

Sopronvármegye, 1933. máj. 25.

Illel mets még nem vát a kiskösségbe

Nannapja van Ám sopron kiskösségnek, mert STEINGGRUBE Nakösség NAGYFEJÜ VÉNEI éhatározta, hogy összeeresztik az KÖZség Fialtságát az kiskösségbéli átlétákkal. Mer hogy azok féltégláva verték azkeblüket, hohát ki a LEGÉNY a tsárdába! Azután ma fog eldünyi az a nagy ESEt a gyesev Pállán, a délutáni PAJINKAZÁS után, úgy félöttájt. Ijedözhetnek is ÁM az kiskösségbel átléták, mer az Rabbinusunk, amillen hosszú kezű, bévonul a Kapuba s oda ugyan nem jön ám be az Börgoló. A tsizmadia, hentös, uccasöprő, azután mög a b-ögös s a b. (ötsületes) tisztító elhatározta, hogy mint tsatározók golt Más nem fog rugni tsak ÓK. Rugdaldnak még a petzér, a Napparaszt s a pógárok közzül 2—ttő, 3-rom s még a Vállogvetők is. Hogy rönd legyen, arró a BIRÓ Uram BOTTYA gondoskodik, mer hátó dirigálja az dógot. Táts-bíró az FöpEnnA Uram, aki dufla ókulárisal lesi, mörre mén az börgoló. Rezorva, azaz tartalékok: a BIRÓ Uram pótolhatatlan, tehát anak PÁRJA nintsen, az tatsbíró, ha Kidöglik. a Kántor Uram, mög az (vérebajtó) helöttesíti. Az rugalkodzők helöttesítésérül pedig a Nakkösség apraja-nagygya gondoskodik. Ha valaki rosszú lössz, nem kő mögijjednyi, mer a BaroOmrvosunk ellátja abaját.

Ha valamelyik társuk beteg volt, akkor éjjel-nappal mellette voltak s ápoliták társai, akiket az Ifjusági Kör turnusokban rendelt ki. E szolgálat alól serki sem vonta ki magát.

Az ifjusági szervezetek rendszeresen segítették a rászorulókat. E célra létrehozott Főiskolai Segélyező Egylet 1871-ben alakult. Minden beiratkozott hallgató 3 pengőt fizetett a harmincas években erre az alapra.

Megemlítjük, hogy a huszas években az Ifjusági Kör kezelésében három kisforgalmu és jövedelmi "Centrum" üzlet volt: papírüzlet, büfé és borbélyműhely. Az első kettőt a hallgatók vezették, az utóbbiban pedig az Ifjusági Kör által megszabott árakon, kb. 30-40 százalékos árengedmény mellett szolgálták ki a főiskolásokat.

Ha a halál ragadott el valakit, az ifjuság közkölségen rendezett temetést olyan pompával és ünnepélyességgel, amilyen másutt csak az élet kiváltságosainak járt.

A halottat az egyetem épületében, rendszerint az aulában ravatalozták fel. A koporsó mellett tizerkét díszbe öltözött hallgató állt órséget kivont karddal. Itt rótták le kegyeletüket a rokonok, jóbarátok, ismerősök.

A temetési szertartás sötétedéskor kezdődött. A gyászszertartás és a gyászbeszéd után a tetemvivők, rendszerint az elhalálozott társai vállukra vették a koporsót. Megindult a temetési menet. Elöl ment a zenekar, utána a menet vezetője kivont karddal.

A steingrubeni bíró fakupája.

Őt követte a zászlóvivő az ifjúsági szervezet zászlajával. A zászló mellett kivont karddal a zászlórők. A zászló után két-három lépésnyi távolságban az ifjúsági szervezet elnöke. Utána ballagott két sorban nyolc-nyolc egyenruhás veterán, égő bányász-lámpákkal. Hosszu szalamanderben jöttek utánuk, kanyarogva az ut egyik széléről a másikra a többi hallgatók, egyenruhában és égő lámpákkal. Majd az ifjúsági szervezet koszoruját hozta három hallgató. Ezután következett a koszorukat vivő kocsi, majd a koporsó a halottvivőkkel, két oldalán huszonnégy díszőr kivont karddal. A koporsó után a halott rokonai, majd az egyetem tanárai, oktató személyzete és a gyászoló közönség. Az egész menetet két oldalt lobogó, füstölő fákyákkal az erdész hallgatók vették körül.

A temetési menet alatt a zenekar gyászindulókat játszott. A zene szünetelkor a klopacska /7/ kísérteties hangja kísérte a menetet.

A sirnál a hallgatók elénekelték a temetési dalt, s az ifjúsági szervezet elnöke az ifjúság nevében vett örök bucsut az elhunyttól. Eljásztották kedvenc nótáját, végül a zenekar gyászindulója közepette lebocsátották a koporsót.

A gyász-szakestély

Temetés után a hallgatók gyász-szakestélyen vettek részt. A temetőből libasorban vonultak be az ifjúsági szervezet helyiségébe, vagy az e célra igénybe vett épület nagytermébe. Elhelyezkedtek az asztalok mellett, majd a klopacska szomoru hangjára még egyszer elénekelték a temetési dalt.

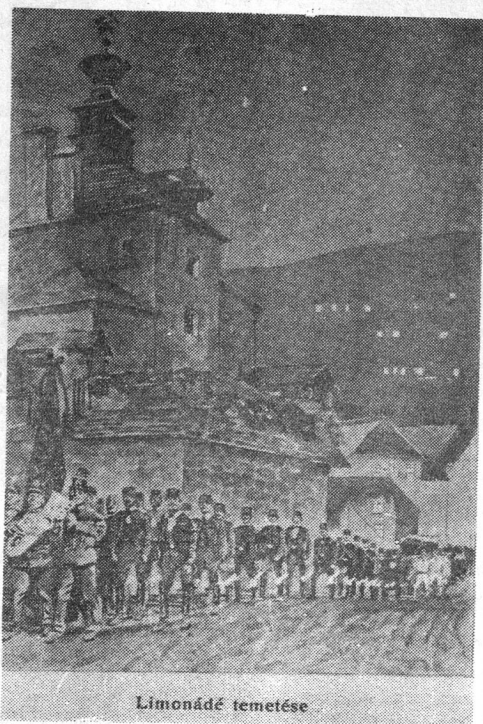
A bányászlámpákat kioltották. Az asztalokon minden hallgató előtt egy tele söröskorsó állt.

A temetési menet vezetője, a gyász-szakestély elnöke az asztalfőn latinul a következőket mondta:

-Silentium! Ad maestrum salamandrum parati estis? /Magyarul: Készen vagytok a gyász-szalamanderre?/

A résztvevők válaszoltak: Sumus! /Vagyunk, t. i. készen/

Az elnök folytatta: Surgite! Ergó Salamandri, Salamandrorum pro defuncto academico montano /a halott vulgója/. Magyarul: Tehát szalamander, szalamanderek, szalamandereké az elhunyt akadémikusért,ért/

Limonádé temetése

Limonádé temetése.

Levelezőlap a selmeci diákéletből.

A gyász-szakestély után hazamentek, egy hétig nyilvános helyen nem

A hallgatók megfogták a tele söröskorsókat.

Az elnök szólalt meg újra:

- Az asztalhoz!

- Az ajakhoz! /A hallgatók szájukhoz emelték a söröskorsókat/.

- Három ujryira az asztaltól /Leengedték a korsókat az asztalhoz/.

- Az ajakhoz! /Ujra szájukhoz emelték a korsókat /.

- Eks! /Fenekig üritették a korsókat

Ezután az elnök megkezdte a kopogtatást, söröskorsó fenekét

két hosszabb és három rövidebb időközben az asztalhoz

ütötte. Sorban egyenként utána

csinálták a többiek. Az utolsó

kopogtatás után a korsó fenekét

hatszor-hétszer az asztal

lapjához dörzsölték, majd egyszerre földhöz vágák az üres

korsókat, azért, hogy azokból többé ne igyék serki, legyen

egészen az elhunyt barát emlékéé. A hallgatók a söröskorsó

megmaradt fülét hazavitték, gyász-szalaggal átkötötték.

jelentek meg, ezt az időszakot a gyásznak szentelték.

A valétálás

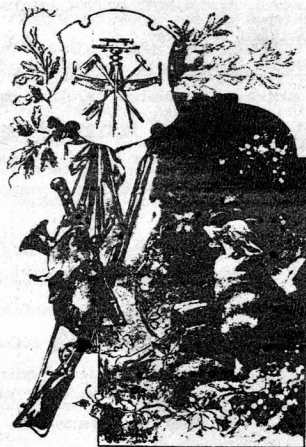
A valéta szó a latin "Valete!" /"Éljetek boldogan!/" köszöntés magyar változata. Az iskolától bucsuzó, elvalétáló diákot hívták valétánsnak, a bucsuzáskor énekelt hagyományos dalokat valétadaloknak, s a valétánsok bucsubóját valétabálnak.

A selmeci és soproni dákélet egyik legsajátosabb és legszebb eseménysorozata a valétálás volt és maradt.

Selmecen az utolsó félévben a firmák megalakították a valétabizottságokat és megválasztották a valeta elnököt. A valeta-bizottság rendezte a hagyományos ünnepeket. Minden valetans kiválasztott egy-egy balekot, akinek kötelessége volt őt a hivatalos valetaiünnepeken kiszolgálni.

Az utolsó félév elején vették fel a hallgatók a valeta-szalagot. Ennek ünnepélyes feltétele a szalagszentelő szakestély keretében történt meg. Ezen a szakestélyen csak a valetáló hallgatók, meghívott tanárok, és egy-két fiatalabb firma, vagy balek vett részt. A szakestélyen - megfelelő ceremóniák közben - a valetáló hallgatók, az előre elkészített zöld színű, vastag selyemszalagot bal karjukra erősítették. Az "elkötelezettek" kihimzett valeta szalagot hordtak. A himzést a hallgatók leányismerősei készítették. Régebben a valeta szalag vállon átvett széles szalag volt, szintén himzéssel ellátva. A valeta szalagot minden hallgató a ballagásig köteles volt hordani.

Ballag már a vén diák tovább ...

Üdv az erdőszek!

Levelezőlapok a selmeci diákéletből.

A szalagszentelő szakestély után a valetálók tanáraiknak és az "érdekelt" kislányoknak cigányzene kíséretében szerenádot adtak.

A szalagavató szakestély jelenleg is az ötödéves hallgatók kezdő szer-
tartása, amelyen az oktatók is résztvesznek. Ezen a szakestélyen veszik fel
a valetálók a zöld és barna, himzett valetaszalagot.

A ballagás és a valetabál

A ballagás selmeci eredeti és 1830 óta tudunk róla. Hosszu ideig kizá-
rólág a selmeci akadémikusok szokása volt. Ma már csaknem minden iskola
diáksága átvette a ballagás fogalomköreiként ismert diákszokást.

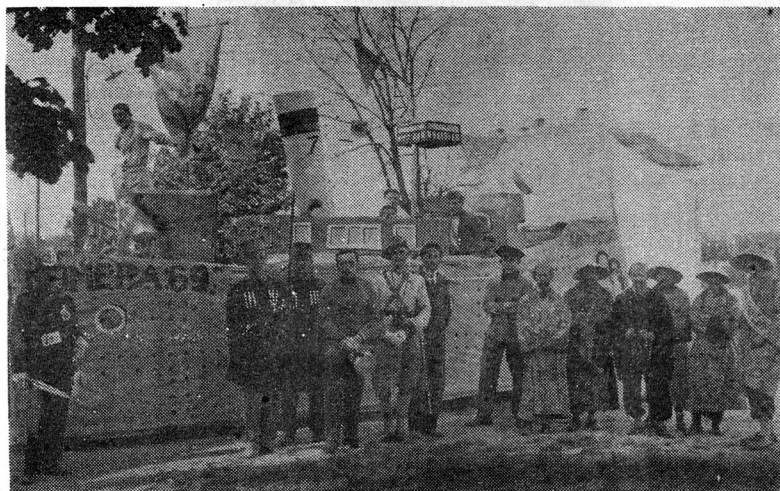
Eredete selmeci megjelenésénél is régebbi keletti. Sok évszázad előtt a
középkori lovagoknak lovagi kalandra, a diáknak más városba, a mesterle-
génynek vándorutra indulásukori bucsuzkodást tekinthetjük a ballagás ősének.
A távozót az ottmaradók a városkapuhoz kísérték s jelképesen utrabocsátot-
ták. Társaival a ballagó ott itta meg az "utolsó korsót, melyet azután ősi,
keleti szokás szerint a kapu szögletkővén összekört, hogy abból többé sen-
ki se ihasson.

A ballagás ma ismert formájával az 1850-es, 60-as években találkozunk
Selmecen. A menet a Fortuna nevű akadémiai épülettől indult el olymódon,
hogy legelől a balekok vitték a ballagók poggyászait, utánuk a cigánybanda
következett, majd négyes sorokban, egymást átkarolva a ballgók, tölgy- vagy
cserfalommal díszített kalapban. A menet diákdalokat énekelt és végigjárta
a város utcáit, bucsuzott annak lakóitól. A ballagást este a Városi Vigadó-
ban a valetabál követte.

Az 1890-es években, amikor megépültek már az akadémiai paloták, a
valetálók abban a teremben gyülekeztek, ahol az utolsó előadást hallgatták.
A menetet az akadémia legvénebb hallgatója nyitotta meg, virággal és cser-
falommal díszített hosszú bottal a kezében. Utána lépkedtek a szemeszterek
veteránjai, ahány évet töltöttek a megszabott, rendes tanulmányi időn felül
az Akadémián.

Őket követte a cigánybanda, majd négyes sorokban, egymást átkarolva, a
vállukon átvett zöld valetaszalaggal, a ballagók. A menetet a többi
évfolyamok hallgatói zárták kigyóvonalban, szalamanderben, s az egész
menet a "Ballag már a vén diák" c. dalt énekelte.

A selmeci ballagás formája alapvetően a későbbi évek alatt sem válto-
zott. Amikor a selmeci Bányászati és Erdészeti Főiskolát 1919-ben Sel-
mecről Sopronba helyezték, a selmeci diákok magukkal hozták szokásaikat,
igy a hagyományos ballagást is.

Ballgási kép 1927-ből.

Sopronban a ballagás komoly, szomorú menetét, helyi, lokális forrásokokat kifigurázó, tagadhatatlanul ötletes jelmezekbe öltözött hallgatók oldották fel.

"Igy történt ez a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem végző hallgatóinak 1965. évi május 15-1, selmeci hagyományokat idéző, impozáns kül-sőségek és formaságok közt lefolytatott színpompás ballagásakor is, amikor a fáklyákkal kísért szalamandert és a ballagók ünnepélyes, megható menetét - a régi, csöndesebb "selmeci" hagyományt idézve - újból a helyi, soproni városi és egyetemi fogatékosságokat s személyeket kifigurázó színes fölvonulás követte, nagy sikert aratva a nézők tízezrei körében." /Faller Jenő: A ballagásról, Soproni Szemle, 1966. I. szám./

Azóta a ballagásokat hallgatóink minden év májusában megrendezik. A ballagás a város életében szép epizódot jelent, amit minden évben nagy érdeklődéssel várnak.

A ballagást a díszes keretek között megrendezett valétabál követte, ahol a végzős hallgatók diák egyenruhában jelentek meg, karjukon szalaggal, amit éjfélkor, az elsötétített bálteremben "Ballag már a vén diák..." kezdetű dal éneklése közben levettek.

Ballagás az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

Selmeci emlékkönyvek vagy valetakönyvek, és valetáivék

Elődeinket életükön át végigkísérő szokások közül megemlítjük a selmeci emlékkönyveket, - vagy mint nevezték - valetakönyveket, valamint valetáivéket.

Ezek eredete feltehetően másfélszázéves multra tekint vissza, miután az 1830-as években már teljesen kialakult formáikkal találkozunk.

Az emlékkönyvek különböző nagyságu, finom kivitelű és kötési albumok - kezdetben kötetlen emléklapok -, melyeket minden valetáló hallgató az utolsó szemeszter vége felé átadott az évfolyambelleknek és a jóbarátoknak, akik hol több oldalas, hol rövidebb tucsusorokat irtak annak lapjaira, gyakran szépkivitelű rajzok vagy festmények kíséretében. A többnyelvű bejegyzések is bizonyítják, hogy egykoron a kontinens csaknem valamennyi országából találunk hallgatókat az európai híri Akadémián.

A valetáiv vagy emlékiv díszes rajzokkal keretelt, nagyformátumu rajzlap volt, melyet a balekok ryakukba akasztott rajzablákon hordozva, rendszerint a valetabálon, aláíratk minden valetánssal, jóbaráttal, esetleg tanáiraikkal. A neve mellé mindenki felírta vulgóját és lakhelyének címét is.

Az emlékkönyveket és valetáivéket mindhárom kar valetánsai aláírták.

A valetáivék díszes keretben ott lógtak az árnyas erdészlakok, bánya- és kohómérnöki szobák falán, emlékeztetve a tovatűnt diákévekre.

A selmeci és soproni diákdalok

Dr. Faller Jenőtől idézünk: "Az éneklés, dalolás, mint napjainkban, a multban is elválaszthatatlan tartozéka volt a fiatalság társas életének. Így a selmeci akadémikusok életében is mindig nagy szerepe volt a dalnak, mely talán sehol sem hangzott szebben, mint a magas hegyek között megbujt bányavárosban, hol a meredek hegyoldalak játékosan visszhangozták a vig dalokat, melyek jókedvűen csendültek fel nap-nap mellett a zegzugos utcákon, diákutarkon, kocsmákban, vendéglőkben, mindenütt, ahol páran összejöttek, hogy elbeszélgessenek". /Bányászati Lapok 1962. 2. sz./

A selmeci diákdalok valószíni nülég az 1820-as évek első felében alakult "Deutschen Gesellschaft in Schemnitz" nevű bajtársi egyesület tagjainak ajkán csendültek fel először.

Stegmayer bányamérnökhallgató 1826-ban Bécsben "Klänge aus der Teufe. Eine Sammlung bergmännische Lieder und Gedichte" /Hangok a mélyből. Bányászdal és vers gyűjtemény/ címen verseskötetet jelentetett meg, melynek egyes strófái az akkori "bursch" dalok szövegei.

1843-ban Selmecen megjelent az első "Erinnerungen an Schemnitz" Sammlung üblicher academischer Lieder und Rundgesänge. Schemnitz. 1843. /Visszaemlékezések Selmecre. A selmecen énekelt akadémiai énekek és kördalok gyűjteménye. Selmec. 1843./ című daloskönyv, melynek 62 oldalán 27 szép selmeci diákdalt találunk. A daloskönyvben megtaláljuk a "Katalin bái"-i, "vulgo Fuchswball"-i /balekbái/, a "Trincikied"-et, a valetáláskor énekelt "Burschenlied"-et stb.

1870.-ben "Schemnitzer Akademische Lieder. Mit einem Anhang: Das Schemnitzer cerevis. Officielle Ausgabe." /Selmeci akadémiai dalok. Függelékben a selmeci cerevis. Hivatalos kiadás./ címmel jelent meg újabb daloskönyv Cellében, a Schulze-féle könyvkereskedés kiadásában. A könyvet másodszer is kiadták 1878-ban. E daloskönyvek már tartalmazzák a Selmecen énekelt bursdalokat.

A magyar tanryelv 1869-ben történt bevezetése, és a Burschenschaft 1876. dec. 3-i felszámolása új világot teremtett a selmeci akadémikusok életében. Hamarosan megjelentek az első fordítások, és az 1900-as évek elején részben már magyarul énekelték a régi dalokat. A fordításokat nagyrészt Révay Károly költő végezte. Révay, fordításait 1912-ben könyvben jelentette meg "Selmeci bursch dalok" címmel. A könyv 65 burschdalt tartalmaz.

A Selmecbányáról Sopronba került főiskolások 1921-ben "A mi nótáink" néven jelentettek meg daloskönyvet. A dalokat Bizory József "alias Krokodil"

A mi nótáink

A mi nótáink című nótáskönyv 1931. évi kiadásának
fedőlapja.

vaskohómérnökhallgató állította össze, s adta ki Fekete Zoltán főiskolai tanár utasítása szerint, a dallamokat Gellért Jenő főmérnök, főiskolai adjunktus kottázta. A daloskönyv 104 oldalán összesen 48 nótát tartalmaz, 46-ot eredeti német, kettőt pedig magyar szöveggel.

Nagyon sok régi diáknótát mentett meg a soproni M. kir. Bányász mérnöki és Erdőmérnöki Főiskolai Ifjúsági Kör kiadásában 1931-ben megjelent, ugyancsak "A mi nótáink" című daloskönyv, melynek anyagát Hantos Ernő nyug. főerdőtanácsos és Fekete Zoltán főiskolai tanár gyűjtötték össze. A szép kiállítású szöveggyűjtemény 79 nótát tartalmaz Hantos Ernő, Krug Lajos, Palmer Kálmán, Puskás Endre, Révay Károly, Szász Károly és Tassonyi Ernő fordításában. Még a szövegkönyv megjelenésének évében, 1931-ben, az Ifjúsági Kör, közelebbről alias "Elfucserált Mozart" /Béky Albert emh./ és alias "Munyó" /Koschatzky László bmh./ kiadta "A mi nótáink" zongorára írott kottáit is, részben, Hantos Ernő főerdőtanácsos gyűjteményéből változatlanul. A zongorára írt kísérelő dallamokat Peschkó Zoltán és Králik Jenő karnagyok készítették. A rajzillusztrációkat pedig Kühne Gábor és Bihary László hallgatók rajzolták.

Az Ifjúsági Kör 1939-ben "Mi nótáink" címen kivonatos szöveggyűjteményt adott ki, melyet a Soproni nyomdában készítettek. Ennek második kiadása 1943-ban jelent meg.

Felszabadulásunk után első ízben 1955-ben az egyetemi DISZ-szervezet és a "Soproni Egyetem" c. ujság kiadásában "NOTÁINKBÓL" címen jelent meg könyvecske, amely 57 kottázott dalt tartalmaz.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Borsodi Egyetemi Csoportjának kiadásában 1965-ben megjelent a "Mi Nótáink" című daloskönyv. A diákdalok szöveggyűjteményét külön kiadták.

1968-ban a Hanglemezzgyártó Vállalat "Bányász-Kohász dalok" címmel hanglemezt készített, melynek dalait az ELTE Egyetemi Ének- és Zenekar Baross Gábor vezényletével énekelte és játszotta.

Az Erdészeti és Faipari Egyetem KISZ-szervezete ezévből tervezi kiadni új nótáskönyvét.

Az egyenruha kialakulása.

A nyilvános tanintézeté vált selmeci Bányászati Akadémián Európa több országának fiataljai tanultak. A hallgatókat, aszerint, hogy állami szolgálatra pályáztak-e vagy sem, négy csoportra oszthatjuk:

1. Ösztöndíjas gyakornokok, akiket a bányahivatalok küldtek az Akadémiára, és a tiszti eskü letétele után bányatiszteknek tekintették őket.

2. Nem ösztöndíjas gyakornokok, akiket szintén a bányahivatalok küldtek tanulni, és abszolválás után állami szolgálatba léptek.

3. Önkéntes bányászati hallgatók, akik állami szolgálatra nem pályáztak.

4. Magánvállalkozók által az Akadémiára-küldött hallgatók.

Az első két csoportba tartozó hallgatóknak joguk volt, a Selmechányán az állami tisztviselőknek járó, bányászegyenruha viselése, rangjelzés és a kardon a bojt használata nélkül.

A Burschenschaft mozgalom hazánkban a Bécsből igazgatott, német nyelvi és szellemi selmeci Bányászati Akadémián átmenetileg az 1820-as években gyökeret vert. Az első "bursch"-tagok ahhoz, hogy összetartozásukat külsőleg is kifejezzék, ún. Alt Deutschen-Trachtban magasszáru calzmában jártak, német tányérsapkát viseltek, mellükét a jobb vállon átvetett fehér-zöld-fehér szalag /silbergrün/ diszítette, melyre a magyarok, keresztbe, piros-fehér-zöld színi szalagot varrtak. A szalagjaikra a Burschenschaft jelmondatának jelét, alatta viselőjének vulgóját, a beiratkozás és a valetálás éveit hímezték. Hosszúszáru pipákat szívtak, és füttyköselbe bevésték a tagok nevét.

Az akadémia hallgatóinak egyenruháját később több rendelet szabályozta. Közülük jelentős a bécsi udvari kamara 1838. évi márc. 20-án kelt 3421. számú rendelete, amely megengedte az Akadémia növendékeinek, hogy a bányászok ősi ruháját állandóan viselhetik, a bányatiszteket megillető szokványos disztingciók /rangjelzés, jelvények/ nélkül.

Az erdészeti hallgatók kérésére az udvari kamara 1839-ben a következő egyenruha viselését engedte meg: zöld egyenruha, világosabb zöld színi gallérral és hajtókával, a gallér ezüst csikokkal beszegve; világos zöld kabát tölgyággal a galléron, és sima fehér fémgombokkal.

A fenti két rendelet hatálybalépése után a bursch-viselet háttérbe szorult.

Az egyenruha viselését 1870-től az Akadémia rendszabályai is előírták: "Egyházi ünnepélyeknél, ahol az akadémiai hallgatók megjelennek, vagy egyenruhájukban, vagy illedelmes polgári öltözékben tartoznak megjelenni." /Faller Gusztáv: A selmeci mk. Bányász és Erdész Akadémia évszázados fennállásának emlékkönyve 1871/

1882 elején a Földművelésügyi Minisztérium megengedte az Akadémia erdészeti hallgatóinak az állami erdőtiszték részére előírt egyenruhának kardon és rangjelzés nélküli viselését. Továbbá előírta, hogy a sapkán és a galléron a magyar korona helyett az erdészeti jelvény viselendő. Még ezévből ugyancsak megengedte, hogy az erdészeti hallgatók a kincstári erdőtiszték és az erdőfelügyelőrségi személyzet részére megszabott oldalfegyvert kardon nélkül, ünnepélyes alkalmakkor, viselhessék, és a sapka homoklapján lévő jelvényt "arany-hímzésű tölgyfakoszorúval vélessék körül".

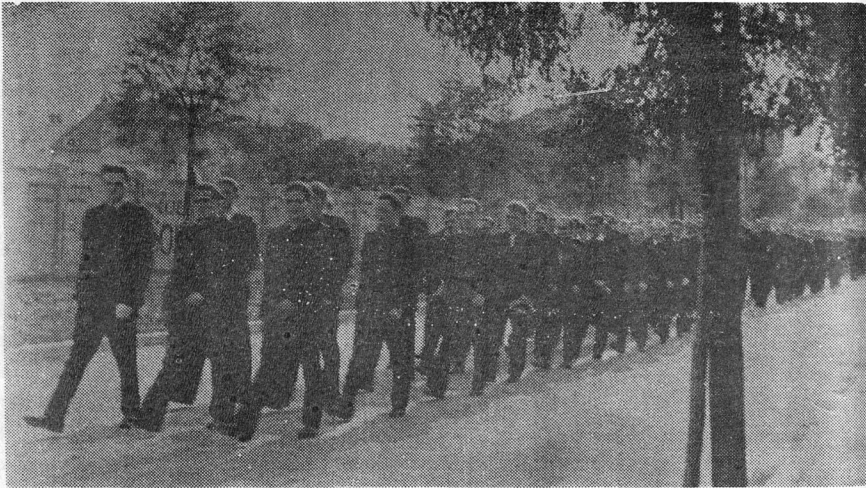
A főiskolások egyik csoportja az 1920- as évek végén.

Az ösztöndijas hallgatónak kötelező volt az egyenruha viselése.

A selmechányai m.k. Erdészeti Akadémia 1882-ben kelt rendszabályának 36. pontja az egyenruhára a következőket írta elő: "Az ösztöndijas erdész-hallgatók kötelesek a XXII. rangosztályban lévő kincstári erdőtiszték számára előírt egyenruhát a következő módosítás mellett viselni: kalapot arany-szinor nélkül, sötétszínű selyem vagy szőrzsinnorral, vagy ugyanabból készült makkkal, sipkát ugyanolyant mintaz erdőtisztéké, kivéve a magyar koronát, mely helyett az erdészeti szak szokásos és a mérőtávcsőből, cse me-
tefűrőből, kézilvűrészből és döntőfejszéből álló, ércből verendő jelvény al-
kalmazandó, körülvéve éppen olyan aranyhímzésű tölgykoszorúval, mint ami-
nő a kincstári erdőtiszték és a királyi erdőfelügyelőségi személyzet számá-
ra van megszabva. Az előírt oldalfegyvert kardbojt nélkül, csupán ünnepé-
lyes alkalmakkor szabad viselni."

..."azon erdészeti hallgatók, akik egyenruha viselése által külsőleg tanuje-
lét akarják adni annak, hogy az erdészeti szakhoz tartoznak, csakis az
ösztöndijas hallgatók részére előírt egyenruhát viselhetik."

Az 1882-ben rendszeresített egyenruha később megváltozott. A véglege-
sen kialakult formákat figyelembe véve, a hétköznapi ruha kabátja bányá-
szoknál és kohászoknál a gruben, erdészeknél a walden volt.

Egyenruhás főiskolások 1943-44-ben

A gruben fekete posztóból készült, derékbe szabott rövid kabát, a derék alatt lefelé bővítyve, hátul felhasítva. Elöl középen gombolódik, és a nyaknál szorosan záródik. Gallérja függőlegesen álló két-három cm magas, a mellrészén két oldalon egy-egy lehajtóval ellátott zseb helyezkedik el. A vállaknál az ujjak vattából készített hurkákkal vannak kimagasítva. A bányász-gruben gallérja fekete, a kohászoké vörös, és a gallér két összeérő végénél egy-egy bányász jelvény van feltűzve. A gruben gombolására, a zsebek lezárására, az ujjak végén és a hátsó hasitékon aranszínű fémgombok vannak szírtén bányászjelvényvel.

A walden őzbarna posztóból készült, derékba szabott rövid kabát, a derék alatt lefelé bővíül és hátul felhasított. A válltömés hiányzik. Elöl középen gombolódik és a nyaknál szorosan záródik. Gallérja zöldszínű, függőlegesen álló és 2-3 cm magas. A zsebek a derékrészen alul helyezkednek el. Az aranszínű gombokat az erdészcsillag díszíti. A vállrészén zöldszínű anyag díszítés van.

Ugy a grubenhez, mint a waldenhez - a kabátokhoz is - fekete, szükszerű, talpalóval ellátott kangárn nadrágot viseltek, amelynek a varrását vékony vörös csik díszítette.

A cipők rendszerint feketék voltak, de régebben csizmanadrágot is viseltek csizmával.

Téli időben a grubenhez és a waldenhez fekete, ill. őzbarna színű köpernyit viseltek, amely testhez simuló volt kétsoros gombolással, hátul hasitékkel, a mellrészen nagy kihajtással. Gombjai a grubenon, ill a waldenon lévő gombokra hasonlítottak. Ritkán viselték.

Hétköznapi viseletben a fekete színű bányász, ill. őzbarna színű erdészsapkát hordtak, amely a fejhez simuló, ellipszis alakú volt, és a fejnek csak a felét fedte be. Elöl és hátul hat-hat aranygomb, körben pedig a bányászokén fekete, a kohászokén vörös, az erdészekén zöldszínű zsinor díszítette.

Ünnepélyes alkalmakkor a bányászok és kohászok a bányászinget /vagy az "aufhajjer"-t/, az erdészek az atillát viselték.

A kiközösítés

A selmeci és a soproni diákélet lényeges jellemvonásai közé tartozott, hogy az egyén mindenben alávetette magát a közösség akaratának. Feltétlen fegyelem, engedelmesség és rend uralkodott az ifjusági szervezetekben. A barátság és a testvériesség szellemének mintaképét alakították ki. Az egyénnek sok hibáját elnézték, de a barátság, a közösség ellen vétőknek nem tudtak megbocsátani. Az ilyen személyt kizárták körükből, kiűzték az akadémiáról.

A kiközösítés /fersisz /8/ / a selmeci és a soproni főiskolai ifjuság iratlan büntetőtörvénye volt. Ezt a büntetést akkor alkalmazták, ha valaki tudatosan és következetesen vétett a közösség ellen. A fersisz meghatározott időszakra, egy hónapra, egy évre, szólt. Ha lejárt a fersisz időtartama a kiközösítettet ismét visszafogadták, mintha semmi sem történt volna, ismét barát kolléga lett. Ez volt az igazi kollegalitás, így nevelték egymást a főiskolások.

A fersisz alkalmazását eredeti dokumentumok is bizonyítják. A Teleki-kormány az 1940. aug. 30-i második bécsi döntés megállapodásának megfelelően a Volksbundot a magyarországi német kisebbség egyedüli pártjaként ismerte el, s ezzel megkülönböztetett jogokat biztosított számára. Ez év őszén egyetemünkön is megjelentek a Volksbund tagjai, akik hallgatótársak körében próbálták érvényre juttatni ezeket a jogokat.

1940. decemberében a M. Kir. Vallás- és Közoktatási Minisztérium a következő szövegű levelet küldte az egyetem tanácsának:

"A budapesti német követség feljegyzésének másolatát Berthold Heinrich, Bayer József és Opl Lars kisebbségi egyetemi hallgatók bántalmazása ügyében azzal küldöm meg a tek. Tanácsnak, hogy az ügy kivizsgálását hala-

déktalanul foganatosítani és a szükségesnek látszó intézkedések megtételéről jelentését, illetve javaslatát ide azonnal megtenni sziveskedjék."

Bedrovich "arany" egyetemi ny. r. tanár, mint az ifjusági ER tanár-
nőke a következő k'rdéseket teszi fel
Az első bék. urak, a K'ri annak
legjobb tudása szerint való megválaszolás-
ra.

1. Kérdeje el a f.é. november hó 23.-án
On és hallgatós társai között történt
eseményt, kik között meggyezés, történelmi-
sírás kijelentésnek szövege s. h. hogy hang-
szókat aml, és kik voltak azok?

A fent nevezett napra a
V.D.U. jelentéssel jöttünk be az
előadásra. On két óra a hallgató-
közönség nem volt ideértékesnek mint
személy. A farsangot az egész hallgató-
közönség, s. h. is, megvitte a
"jelen". Különösen a "hallgatók" s. h. d.
hangsúlyt a tanárnak is. On voltak prof.
ír. s. h. a megjelölés.

A prof. is megjelölés mint
is megjelölés, hogy megjelölés a jelen
a tanár, ideig alak. s. h. a
személyt elvett s. h.

Kérdés: Kérdeje meg tudok
mirel nem látnak hogy kik voltak.
nem tud az ide alak mirel hallgató-
közönség jött.

2. A november 13-iki eszt el'ett nem
ismert volt-e On és két társunkkal, és
társainkkal együtt az ifjusági előtanár-
nő, s. h. nem?

Jelentéssel Kérdeje meg tudok
mirel, mirel nem Kérdeje meg
személyt.

Legyen 1940. dec. 17. Opl Lars.

Bedrovich "arany" egyetemi ny. r. tanár, mint az ifjusági ER tanár-
nőke a következő k'rdéseket teszi fel
Az első bék. urak, a K'ri annak
legjobb tudása szerint való megválaszolás-
ra.

1. Kérdeje el a f.é. november hó 23.-án
On és hallgatós társai között történt
eseményt, kik között meggyezés, történelmi-
sírás kijelentésnek szövege s. h. hogy hang-
szókat aml, és kik voltak azok?

1940 nov. 11-én Budapesti és Lp
Közösség, s. h. a "jelen" s. h. a
Kérdeje meg az előadásra a "jelen" s. h. a
Kérdeje meg az előadásra a "jelen" s. h. a
Kérdeje meg az előadásra a "jelen" s. h. a

A fent nevezett napra a
V.D.U. jelentéssel jöttünk be az
előadásra. On két óra a hallgató-
közönség nem volt ideértékesnek mint
személy. A farsangot az egész hallgató-
közönség, s. h. is, megvitte a
"jelen". Különösen a "hallgatók" s. h. d.
hangsúlyt a tanárnak is. On voltak prof.
ír. s. h. a megjelölés.

2. A november 13-iki eszt el'ett nem
ismert volt-e On és két társunkkal, és
társainkkal együtt az ifjusági előtanár-
nő, s. h. nem?

Jelentéssel Kérdeje meg tudok
mirel, mirel nem Kérdeje meg
személyt.

Utóirat: Bedrovich

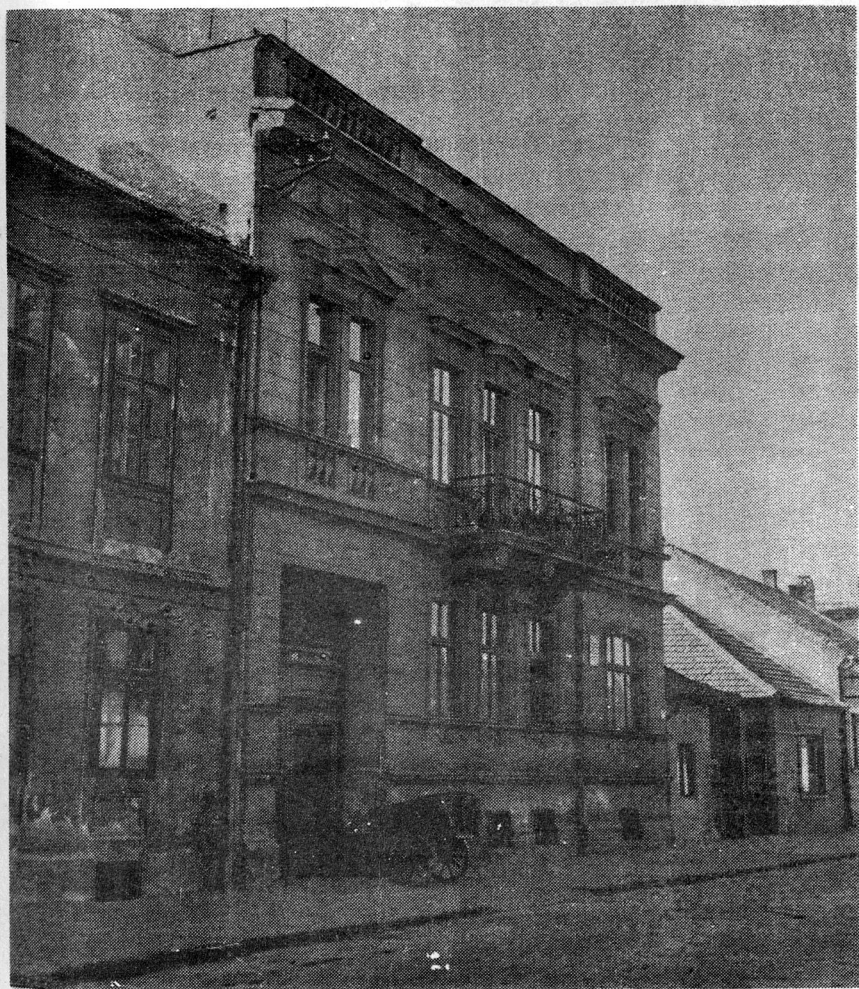
nyomtatás
A fent nevezett napra a
V.D.U. jelentéssel jöttünk be az
előadásra. On két óra a hallgató-
közönség nem volt ideértékesnek mint
személy. A farsangot az egész hallgató-
közönség, s. h. is, megvitte a
"jelen". Különösen a "hallgatók" s. h. d.
hangsúlyt a tanárnak is. On voltak prof.
ír. s. h. a megjelölés.

1940 dec. 17

Opl Lars

Utóirat: Bedrovich

Bayer József, és Opl Lars hallgatók
vallomása.

Az Ifjusági Kör egykori épülete.
II. Rákóczi Ferenc utca 13.

Az Ifjúsági Kör zenekara 1928-ban.

A budapesti német követség feljegyzése a német nemzetiségű Berthold Heinrich, Bayer József és Opl Lars bnh-ök üldözésére hivatkozva közli, hogy nov. 13-án a főiskola egyik előadótermében a nevezett hallgatókat az évfolyamuk tagjai durván szidalmazták, megferyegettek és "hazaárulóknak", "német-disznóknak" és "Hitler-csőcselékének" nevezték. A követség leirata szerint ehhez okot az szolgáltatott, hogy a három hallgató a jelzett napon a Volksbund jelvényét viselte.

Proszk János a Bánya-, Kohó és Erdőmérnöki Kar akkori dékánja az ügy kivizsgálásával Modrovich Ferenc egyetemi ny. r. tanárt, az Ifjúsági Kör tanárelnökét bízta meg. A fennmaradt vizsgálati jegyzőkönyvekből és az eseményekben résztvevő firmák elbeszéléseiből pontosan rekonstruálni tudjuk a történeteket.

A nevezett hallgatóknak a közösség akarata elleni magatartása nagy felháborodást váltott ki az Ifjúsági Kör tagjaiból, ezért 1940. októberének második felében közgyűlést hívtak össze /az Ifj. Kör elnöke Hibbey Barna bnh volt/ és ezen határozatilag kimondták a fersisz alkalmazását a Volksbund tagjaira. Határozatukról a Kar vezetőségét is értesítették.

Ezt követte a nov. 13-i esemény, amelyről a német követség is tudomást szerzett. A következőképpen írja le az e napon történeteket Bayer:

"1940. nov. 13-án Berthold és Opl társammal "Volksbund" jelvényt jelentünk meg az előadásokon. Az első két órán /fizika, kémia/ semmi említésre méltó nem történt, minthogy egyesek ilyeneket kiabáltak: Pfuj, vegyék le a jelvényt!"

Az első matematika óra után az összes hallgató kivonult a tereméből. Ezután néhány perccel Walek tanár ur hivatott benniünket és azt kérte tőlünk, hogy egy esetleges sztrájk elkerülése céljából legalább az ő órán ne viseljük a jelvényt. Mi erre jelvény nélkül térünk vissza az előadóterembe, mire a többi hallgató is elfoglalta helyét."

Az egységesen fellépő Ifjúsági Kör tagjait a fersisz alkalmazásában nem tudták megakadályozni. Nem szóltak hozzájuk, elfordították fejüket, ha találkoztak velük, nem ültek le velük egy asztalhoz, kimentek a szobából, ha beléptek. Nem tudták befejezni ábrázoló geometriai rajzaikat, mert "véletlenül" rádőlt a tus. Ezt jelentette a fersisz. A nevezett hallgatók 1940. végéig bírták csak, s elhagyták az egyetemet.

Büszkék lehetünk a II. világháború alatt egyetemünkön tanuló fiatalok közzellemére, Többirányú Hitler-ellenes cselekedeteikről Egyetemünk ez évben kiadott Jubileumi évkönyvében olvashatunk részletesebben.

Hladonik István elnök, Illés Béla alelnök, Juhász Gyula. titkár az Ifjúsági Kör felvonulásán 1927-ben.

Közülük jelentőségénél fogva kiemelkedik a következő történet: 1942. tavaszán a besorozott soproni volksbundisták demonstratív jellegű felvonulást tartottak a városban, és a horogkeresztes zászlóval az élen vonultak el a Széchenyi palota előtt elhelyezett országzászlónál. Az Ifjúsági Kör egy-két tagja taruja volt, amint néhány volksbundista a sorokból a zászló felé köpött és megjegyzéseket tett.

A Kör vezetősége — elnöke Polgáry Sándor -- volt -- ellendemonstrációt szervezett és elégtételt követelt a Volksbund vezetőségétől. E célból a Kör tagjai, mintegy 500 fő, a Volksbund Kossuth Lajos utcai székháza elé vonultak 3-4 fős sorokban, egyenruhában. A város három pontján gyülekeztek és egyidőben értek a székház elé. Az ifjuság három fős bizottságból álló küldöttsége felment a Volksbund vezetőségéhez és a történetekért elégtételt követelt. Mivel a Volksbund vezetősége is elítélte a történeteket és ígéretet tett, hogy a tetteseket felelőségre vonja, a hallgatók csendeszen hazamentek. A felvonulókat azonban az ablakból lefényképezték és a képeket a magyar, valamint a német hatóságoknak is megküldték.

A németek ezt a felvonulást Hitler-ellenes tüntetésnek vették.

A tüntetést követő éjszakán az ifjuság pár tagja nemzetiszíni falragaszokat helyezett el a város házain. A várost kisebb kerületekre osztották és mindegyikben külön csoport tevékenykedett. Némely kerületben verekedésre is sor került.

M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
osztály.

1930. évi október hó 2. an.

Kérvény.

A kérvényező

név: Opl Lars
osztálya és árfolyama: Állam- és Közigazgatási Hivatal

Közigazgatási száma:

A kérelem tárgya:

Tudósításom van az egyetemről való társaságokról.

Megoldás:

Önkéntes közigazgatási osztály.

Dékáni elintézés:

1930. évi

Tanszéki vélemény:

Opl Lars kérvénye.

BUDAPEST, 1944. november 25.

Kedves Barátom!

Több oldalról szerzett értesülésem szerint a vezetésed alatt álló Kar hallgatói a Sopronban állomásozó, illetőleg az ott kivonuló német katonai alakulatok tagjaival szemben kihívó magatartást tanúsítanak.

Tekintettel arra, hogy a német katonasággal való esetleges fegyveres összeütközés a magyar nemzet sorsára beláthatatlanul súlyos következményekkel járhat, nyomatékosan felkérlek, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel lass oda, hogy az egyetemi hallgatók magatartása a szivetséges német haderő tagjaival szemben teljesen koherens legyen és a jövőben semmi kifogás alá ne essék.

Intézkedéseidről és a helyzetről közvetlenül hozzám kérek részletes jelentést.

Szívólyes üdvözléssel:

Cotel Ernő urnak,

József nádor tiszarki és Széchenyi tiszarki Egyetem
Banya- Kohó- és Ürdömásványi Karának e. i. dékának

Sopron.

Irodalom

1. A M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Ifjusági Körének alapszabályából: "A magyar nemzeti hazafias érzés ápolása és a testvéries élet fenntartása és fejlesztése a régi selmeci hagyományok szellemében; az egységes testületi fellépés biztosítása, a tagok szellemi és anyagi jólétének emelése; továbbá eszmecsere, olvasás és irodalmi munkásság útján a főiskolai ifjuság szakképzettségének, általános műveltségének emelése."
2. Magyar Gaudeamus - Régi magyar diákdalok, Bp., 1932.
3. Dr. techn. Faller J.: A farbőrugrásról - Bányászati Lapok 1966/5.
4. A mi nótáink, Miskolc, 1965.
5. 1964-ben Selmecen az akadémiai ünnepeken Erdész, Bányász és Kohász himnuszt énekeltek.
6. Jelen esetben a Corpus Juris a Steingrube nagyközség hivatalosan nem tárgyalta, jóvá nem hagyta, de szigorúan megtartott jogszabályainak gyűjteményét jelenti.
7. Száraz tölgyfából készült mintegy 80-100 cm hosszú, 10-12 cm széles és 4-8 cm vastag, középiütt kidomborodó fahasáb, melynek két végébe lyukakat furtak. Láncrea függesztették fel és kalapáccsal ütötték. Lármafának is nevezték.
8. A német "verschiess" szó fonatikusán.